

Les Raboussiers tekee monenlaista: valokuvaa, kuvittaa, piirtää, ompelee...

Kuva: Johanna Rojola

Provinsiaalisuuden ytimessä

Johanna Rojola

Ystävänä, kanadalainen sarjakuvataiteilija evp. irvistää. "Québeciin? Ranskan-kielisille sarjakuvamessuille? Miksi?" No kun ne kutsuivat. Sinne haluttiin ehdottomasti ranskaa puhuva suomalainen sarjakuvataiteilija. Siellä on tällainen näyttely suomalaisesta sarjakuvasta, Fanzine Bidon rencontre la Finlande. Mitä vikaa Québecissa? "Ermm.. ne on kauheita separatistijuntteja... ja haisee. Tulet huomaamaan. Se on kaikkea muuta kuin Montréal."

Québec on samannimisen Kanadan provinssin pääkaupunki. Siellä puhutaan ranskaa. Koko provinssissa puhutaan ranskaa. Asukkaita on vähän enemmän kuin Suomessa. Québec on myös Pohjois-Amerikan vanhin kaupunki ja historia on läsnä. Je me souviens, lukee puskuritarroissa, siinä muistetaan vuoden 1763 rauhansopimusta, jossa Ranska menetti Québecin provinssin englantilaisille. Sales anglaises, jolla tarkoitetaan siis englantia puhuvia kanadalaisia. Täällä ei unohdeta

myöskään vuoden 1995 kansanäänestystä itsenäistymisestä, jonka québecilaiset hävisivät niukasti 50,6 % ei, 49,4% jaa. Québec oli pitkään Kanadan köyhin provinssi, ja québecilaiset ovat tunnettuja työväenluokkaisuudestaan ja nuukuudesta. Tämä kaikki on muuttunut vinhaa vauhtia viime vuosikymmeninä. Québecinranska ei enää uhkaa hävitä, paljolti maahanmuuton sekä liittohallituksen avokätisen tuen ansiosta. Siirtolaisia tulee kaikkialta ranskankielisestä maailmasta ja koulussa opittava kaksikielisyys nähdään rikkautena. Eroa Kanadasta ei pidetä enää ajankohtaisena. Näin ainakin Montréalissa.

Kuulu englannin- ja ranskankielisten (kulttuurien) välillä on sitä syvempi, mitä kauemmaksi Montréalista mennään.

Vive la francophonie!

Québecin ranskankielisen kirjallisuuden messut järjestetään kaupungin korkeimmalla kohdalla pönöttävässä kiiltävässä messukeskuksessa. Kirjailijavieraita riittää

kaikkialta ranskankielisestä maailmasta. Osana kirjamesseja järjestetään pienehkö sarjakuvafestivaali myyntiosastoinen ja vieraineen, joista jotkut saapuvat jopa Euroopasta asti.

Pääosa ranskankielisen Kanadan sarjakuvasta on tuttua pottunokka-beedeetä, joko ranskalais-belgialaista tai kotimaista. Paikallista sarjakuvaväkeä kuunnellessa tuntui välillä, että québecilaiset ovat paa-villisempia kuin paavi itse. Montréalin Small Press Expo Expozine on amerikkalaista hapatusta, englanniksi sarjakuviaan julkaissut Julie Doucet luopio ja supersankarisarjakuvaa ei tässä universumissa ole olemassakaan. Bédéistit, kuten ilmainen québeciksi kuuluu, tapaavat toisiaan ja keskinäisen kehun kerho on kuin Kemissä.

Illallisella olen pakotettu vaihtamaan paikkaa kiiltävänäamaisen mutta ah niin hövelin paikallisen vierestä, niin pahalle hän haisee. Kyseessä on paikallinen sarjakuvatahti. Voi voi. Rexonan myyjillä olisi täällä neitseelliset markkinat.

Kanadan ulkomailla ehkä tunnetuin sarjakuvakustantamo, Drawn & Quar-

Tapahtuman järjestäjät Pierre Bouchard ja Pishier pääsivät paikallisen menolehden kanteen.

terly ei näkynyt messuilla, vaikka pitää majaansa Montréalissa. ”Kyllä kai meille tarjottiin pöytää... mutta ne olivat hirvittävän kalliita. Ja suoraan sanottuna, englanninkielisten kirjojen myynti Québecissa on olematonta”, kertoi Tom Devlin. Kanadanranskalaiset alan ihmiset kieltävät ikinä kuullensakaan moisesta kustantamosta, vaikka Montréalista Québeciin ei ole kuin parin tunnin matka.

Leikisti fanzine

Vuoden 2007 sarjakuvafestivaalilla on ensimmäistä kertaa myös Festival OFF. Sen järjestäjiä, Pierre Bouchardia ja Pierre Girardia eli Pishieriä jännittää. Ei ole lainkaan varmaa, olisiko tapahtumaan tulijoita tai näyttelleasettajia, sen kummemmin kuin yleisöäkään. Perjantaina kuitenkin kaikki on hyvällä maililla, pöydät myyty, näyttely pystyssä ja tiedotusvälineetkin osoittaneet kiinnostustaan.

Pishier ja Bouchard julkaisevat pienlehteä Fanzine Bidon, ”mukamas pienlehti”. Lehti lähti liikkeelle puolittain vitsinä, kun he kuuluivat että Montréalin Expozineen saa ilmaisen pöydän, jos vain on oma pienlehti. Siispä mukalehteä kasaamaan. Mukaansa he houkuttelivat muita Québecin taidekoulussa opiskelleita kuvittajia ja graafikoita. Jimmy Beau-

lieun ihastuttava Mécanique Générale -kustantamo julkaisi Pierre Bouchardin ja Pishierin esikoisalbumit vuonna 2007. Ilman itse kustannettua Fanzine Bidonia kyseisiä sarjakuvia ei ehkä olisi tullut tehtyä. Ainakaan kustantaja tuskin olisi niitä löytänyt.

Tämän päivän omakustanne on huomisen mainstreamia

Québecissa on taide- ja taideteollisuuskoulu ja isot kirjamessut sarjakuvaosastoineen, mutta aloittelevilla pien- ja omakustantajilla ei ole varaa myyntipöytiin virallisilla sarjakuvamessuilla.

Mitään Montréalin Expozinen tapaista ei Québecissa ollut, joten OFF-festivaalille oli tilausta. Koulusta valmistuvat kuvittajat ovat tottuneet ajattelemaan, että pääsevät isolle kustantajalle töihin - ne jotka pääsevät. Valtavirta-markkinat eivät vedä entiseen malliin ja omaperäisyyttä ja erottautumista onkin hiottava vuosi-pari omaan piikkiin. Mikäpä sen havainnollisempi käyntikortti sarjakuvapiirtäjän taidoista kuin laadulla toteutettu omakustanne. Aina on myös niitä, jotka haluavat työskennellä freelancerpohjalta ja säilyttää taiteellisen vapautensa.

Festival OFF saa rahoituksensa kirjamessujen alaiselta sarjakuvafestivaalilta, mutta se järjestetään alakaupungilla Galerie Roujessa. Faubourg St. Jean on vähän niinkuin Québecin Punavuori, entinen työväen kaupunginosa, nyttemmin täynnä skedekauppoja, trendibaareja ja gallerioita. Festival OFFilla on omat vieraansa (vuonna 2007 Ruppert & Mulot ja allekirjoittanut) ja iltaklubinsa. Poikkitaiteellisissa konsertissa Québecin konservatorion orkesteri esittää sarjan nuorten säveltäjien improvisaatioita sarjakuvien pohjalta.

Lehtien lisäksi myynnissä on sabluuna-graffitimaalattuja t-paitoja, käsintehtyjä pehmoleluja, pieniä tauluja... varmaankin koko Québecin pieni mutta virkeä alternative-skene on läsnä. Useimmat ihmiset tekevät vähän kaikkea. Monitaiteelliseen kulttuurikeskus Centre Méduseen voivat muuten suomalaisetkin hakea taiteilijavaihtoon. Näyttely Fanzine Bidon rencontre la Finlande esittelee paikallisia tekijöitä ja samanhenkisiä suomalaisia (mm. Musturi, Ekebom, Väyrynen, Mä-

Kuvittaja Marianne Chevalier kokoaa kertomuksensa kollaaseista ja valokopioista huolella.

Kirjamesuilla on samanlaista kaikkialla

kelä). Suomi löytyi mukaan, kun Pishier ja Bouchard tapasivat vuotta aikaisemmin Terhi Ekebomin ja Mikko Väyrysen Rendez-vous International de bd de Gatineau -sarjakuvafestivaaleilla. Yllättäen enemmän yhteistä tuntui olevan suomalaisten sarjakuvantekijöiden kanssa kuin oman maan skenen kanssa. Québeciläisiltä esillä on enemmän kuvituksia ja vähemmän sarjakuvia. Omaehtoinen sarjakuva ja julkaiseminen on vielä uusi juttu.

Alkuasukkaat ja tuliliemi

Kello on kaksi lauantai-iltana ja baarit ovat sulkeutuneet. Mietimme Ruppertin ja Mulot'n kanssa lumisella kadulla, mitä seuraavaksi. Olemme juuri poistuneet ravintolasta, jossa separatistimielinen trubaduuuri soitti kansanlauluja ja kansa tanssi umpitunnelissa villisti katrillia. Viereen pysähtyy taksi jarrut kirskuen. Ovi aukeaa. Ulos kierähtää mies, joka rynnii nelinkontin ylös juuri sulkeutuneen ravintolan rappusia. Rappusten yläpäässä portsari heittää humalikon tottunein ottein takaisin alas rappusia. Ravintola on suljettu ja humaltila joka tapauksessa liian syvä. Koko kohtaus kestää ehkä puolisen minuuttia. Tervetuloa pohjoiseen, sanon ranskan pojille, jotka tuijottavat kuvaelmaa silmät ymmärkäisinä. Helsingin meno viime syksyn sarjakuvafestivaaleilla siis tuskin enää heitä shokeerasi. Ehkä enemmänkin karaisi, sillä huhtikuussa 2008 Luzernin Fumetto-festivaaleilla Ruppert & Mulot suorittivat performanssinsa kolmen elävän tiikerin seurassa.

Kotoisa tunnelma jatkuu erehdyttävästi Hesburgeria muistuttavalla yögrillillä. Katsellemme huvittuneina, kun

puolitoistametrinen Mulot yrittää haastaa riitaa ladonoven kokoisten hampparia jonottavien lätkänpelaajamullikoiden kanssa. Hyväntahtoiset humalaiset eivät provosoidu, ehkä siksi että eivät ymmärrä ranskalaisen aksentista mitään.

Paluumatkalla Montréaliin iskee vielä lumimyrsky. ”Ne ovat kyllä todella harvinaisia tähän aikaan vuodesta”, bussikuski sanoo. Moottoritien reunukset ovat täynnä ojaan ajaneita reikkoja, isoja amerikkalaismaillisia. ”Vau, onko tässä säässä hankalaa ajaa”, utelias Ruppert kysyy sohjossa taiteilevalta kuskilta. ”Helpompaa olisi, jos et sinä olisi siinä kyselemässä”, napakka naiskuski nasauttaa.

Linkejä:

- Salon international de livre de Québec <http://www.silq.org>
- Festival de la bd francophone de Québec <http://www.fbdq.com>
- Pishier <http://pishier.blogspot.com>
- <http://www.mecaniquegenerale.org/>
- Éditions les Raboussiers (Marie-Andrée Gilbert, Olivier Bhérier-Vidal) <http://lesraboussiers.blogspot.com/>
- <http://www.catherinelepage.com/>

M. DALBER ÉTAIT SEUL, MAIS CETTE HISTOIRE N'EST PAS TRISTE. DEVANT LE BONHEUR, IL PARLAIT PEU. IL ÉTAIT TROP RÉALISTE.

Les Raboussiers eli Marie-Andrée Gilbert ja Olivier Bhérier-Vidal.

Virallinen festari-juliste

Paitapuljun luova ripustusratkaisu Officiel-tapahtumassa.